

СУТНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Анотація. Досліджено та узагальнено сучасні погляди на визначення поняття внутрішнього фінансового контролю. Розкрито сутність внутрішнього фінансового контролю.

Аннотация. Исследованы и обобщены современные взгляды на определение понятия внутреннего финансового контроля. Раскрыта сущность внутреннего финансового контроля.

Annotation. Current views on the definition of internal financial control are explored and summarized. The essence of internal financial control are has been revealed.

Ключові слова: внутрішній фінансовий контроль, внутрішньогосподарський фінансовий контроль, внутрішній контроль, фінансовий контроль, контроль.

Сучасні тенденції в українському суспільстві зумовлюють необхідність вирішення важливого завдання – удосконалення організації внутрішнього фінансового контролю діяльності суб'єктів господарювання, оскільки у сучасних умовах ефективного функціонування внутрішнього фінансового контролю є запорукою вчасного виявлення та попередження порушення в діяльності суб'єктів господарювання.

Теоретичні та практичні аспекти методології й організації фінансового контролю (у тому числі внутрішнього) досліджені у працях Бурцева В. В., Дрозд І. К., Дікань Л. В., Калюги Є. В., Нападовської Л. В., Максимової В. Ф., Сухаревої Л. О. та ін.

Метою дослідження є визначення сутності поняття внутрішнього фінансового контролю.

На сьогодні при висвітленні в монографіях і наукових статтях окремих питань, присвячених фінансовому контролю, переважна більшість вітчизняних дослідників приділяє увагу внутрішньому фінансовому контролю, в основному, при вивченні класифікації контролю.

Однак, незважаючи на наявні внески вчених у розвиток теоретичних та практичних аспектів внутрішнього фінансового контролю, все ще мають місце дискусійні й недостатньо досліджені питання.

Найбільший інтерес у рамках даного дослідження викликає поділ контролю на внутрішній та зовнішній за критерієм взаємовідносин суб'єкта й об'єкта контролю. Більшість науковців одностайні щодо його тлумачення, яке ґрунтується на твердженні, що при внутрішньому контролі суб'єкт і об'єкт належать до однієї системи, а при зовнішньому – суб'єктом контролю виступає орган, який не належить до тієї ж системи, що й об'єкт [1]. Проте існує й інша точка зору, згідно з якою наявні негативні наслідки вживання понять зовнішній і внутрішній фінансовий контроль. На думку Ващенко І. В., коли йдеться про здійснення контролю одного суб'єкта над іншим, то в усіх випадках мається на увазі, що кожен з них є зовнішнім стосовно іншого [2]. Про некоректність існування терміна "внутрішній фінансовий контроль" стверджує у своїх дослідженнях і Максимова В. Ф. [3]. На думку автора, поняття "внутрішній фінансовий контроль" має право на існування, а щодо використання міжнародного досвіду, то, певною мірою, концепції внутрішнього контролю, розроблені зарубіжними фахівцями, можуть бути корисні. Але не слід забувати, що вони не орієнтовані на практичні потреби і менталітет вітчизняних суб'єктів господарювання.

Отже, існує необхідність у більш детальному дослідженні поняття "внутрішній фінансовий контроль", виходячи з наявних підходів щодо його визначення в економічній літературі Дікань Л. В. [4], В. Гоменюк [5], Бланк І. А. [6] та у нормативних документах державного і комунального майна – 6 [7], Порядку здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю (втратив чинність на підставі Постанови КМ № 2 від 06.01.2010 р.).

Точки зору науковців на визначення поняття "внутрішній фінансовий контроль" можна розмежувати залежно від вибору ключового слова у визначенні на дві групи: процес [6; 8]; самоконтроль або контроль [5; 9]. Визначення поняття "внутрішній фінансовий контроль", запропоновані діючими нормативними актами, також слід розмежувати залежно від вибору ключового слова у визначенні: система [4; 10]; комплекс заходів [7]; діяльність [11]; перевірка [12].

Аналізуючи підходи, висвітлені в межах досліджуваної проблеми, можна дійти висновку, що визначення сутності поняття внутрішнього фінансового контролю неоднозначно вирішене у науковій літературі та діючих нормативних актах. При цьому жоден нормативний акт не спирається при висвітленні сутності внутрішнього фінансового контролю на існуючу теоретичну базу з цього питання, майже кожний документ надає власний варіант його визначення.

Найбільш доцільним, на думку автора, є підхід, що ґрунтується на визначенні внутрішнього фінансового контролю як контролю. Але при цьому виникає необхідність у конкретизації його суб'єктів, об'єктів та мети проведення.

Узагальнюючи проведений аналіз, автором пропонується під внутрішнім фінансовим контролем розуміти контроль, який здійснюється керівництвом та відповідними службами, підрозділами організації, підприємств та установ за власною фінансовою діяльністю і діяльністю інших суб'єктів господарювання, що перебувають у їх власності або належать до сфери їх управління з метою виявлення порушень фінансової дисципліни та запобігання їм. Запропоноване визначення відрізняється від інших охопленням як державної, так і недержавної сфери господарювання та чітким визначенням суб'єктів, об'єктів і мети

його здійснення. При цьому складовими внутрішнього фінансового контролю є внутрішньовідомчий та внутрішньогосподарський контроль.

У подальших дослідженнях неюхідно критично розглянути реформу державного внутрішнього фінансового контролю.

Наук. керівн. Голуб Ю. О.

Література: 1. Кінашук Л. Види фінансового контролю: проблеми класифікації в правовій літературі / Л. Кінашук // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 1. – С. 84–86. 2. Ващенко І. В. Державний фінансовий контроль та його вдосконалення у трансформаційній економіці України 2005 року : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.04.01 / І. В. Ващенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 20 с. 3. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку : монографія / В. Ф. Максимова – К. : АВРІО, 2005. – 262 с. 4. Методичні рекомендації з проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ, затверджені Наказом Головки КРУ України 19.12.2005 р. № 451 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. 5. Дікань Л. В. Фінансовий контроль : теорія та методологія : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 91 с. 6. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навч. курс. / І. А. Бланк. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 656 с. 7. Положення про порядок здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві фінансів України, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 11.06.2004 р. № 383 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. 8. Суркова Ю. Фінансовий контроль як чинник оптимізації ціноутворення на будівельному ринку / Ю. Суркова // Фінансовий контроль. – 2008. – № 3. – С. 25–30. 9. Губанова Ю. Необходимость и пути оптимизации расходов на персонал в условиях финансового кризиса [Электронный ресурс] / Губанова Ю. – Режим доступа : <http://planetahr.ru/publication/2721>. 10. Стандарти державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, державного й комунального майна, затверджених Наказом Головки КРУ від 9 серпня 2002 року № 168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. 11. Порядок здійснення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади внутрішнього фінансового контролю, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2002 р. № 685 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. 12. Термінологічна база системи внутрішнього контролю та аудиту Державного казначейства України, затверджена Наказом Державного казначейства України 07.10.2008 р. № 417 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.